

Maleri: Theodor Kittelsen, *"Langt langt borte saa han noget lyse og glitre."*

Om du har besøkt norske turistattraksjoner, har du sikkert møtt det norske trollet. De kan være små, men de er ofte dumme. De er gjerne store, og menneskene er litt redd dem. Trollet spiller vanligvis rollen som skurken i mange eventyr. Det er sjelden han gjør noe som er veldig slemt, men han truer mange. Det norske trollet er rett og slett en skikkelig bølge som går rundt i skogen og skremmer folk. Når man tenker på det, er det egentlig litt rart at vi markedsfører Norge med en stor bølge, men årsaken kommer fra norsk folkediktning.

Norges jakt på det typisk norske

Det hele begynte med at Norge forstod at de kunne bli en

selvstendig nasjon på begynnelsen av 1800-tallet. Etter mer enn 400 år i union med Danmark, kunne Norge igjen få lov til å bestemme over seg selv. Samtidig er 400 år veldig lenge å være i union med et annet land. Det var ingen av de som levde på begynnelsen av 1800-tallet som visste hva Norge var som en

selvstendig nasjon. Da Norge i 1814

Tegning: Theodor Kittelsen,
"Trollet som grunner på hvor gammelt det er.».

grep sjansen til å få en egen grunnlov, tok vi det første skrittet med å finne ut hva som var typisk norsk.

Norges jakt på en særegen identitet begynte samtidig som at Europa ble veldig opptatt av nasjonalromantikk. Det som var flott med nasjonen skulle trekkes frem og hylles. Dette passet veldig godt inn i Norges jakt på det typisk norske, og nasjonalromantikken ble en viktig epoke i norsk kultur og historie i første halvdel av 1800-tallet. Ofte snakket man om at man skulle finne den norske folkesjelen.

To eventyrsamlere

Under nasjonalromantikken begynte to menn, som het Peter Christen Asbjørnsen og Jørgen Moe, å reise rundt i Norge og

samle inn eventyr. De mente at eventyrene kunne fortelle mye om norsk kultur, og mente at dette var en kulturarv som vi burde ta vare på. Asbjørnsen og Moe møtte på mange ulike versjoner av eventyrene, og samlet disse i eventyrsamlinger. Det første heftet med eventyrsamlinger kom ut i 1841, mens en full samling var ferdig i 1852.

Norske folkeeventyr er eventyr som har levd på folkemunne. De har blitt overlevert muntlig fra en generasjon til den neste, og på den måten har de overlevd i mange århundrer. Vi kaller dette tradert diktning, og dette er et særtrekk ved de fleste lands folkediktning. Folkeeventyrene ble ikke skrevet ned før på midten av 1800-tallet. Allikevel er folkeeventyrene veldig gamle, og vi vet derfor ikke hvem som har skrevet dem. Vi sier at de har ukjent forfatter. Vi tror allikevel at de ble laget i middelalderen eller litt senere.

Maleri: Theodor Kittelsen, »Nøkken».

Folkediktning er mer enn folkeeventyrene

Folkediktning rommer ikke bare folkeeventyrene. Folkediktningen omfatter også sagn, folkeviser og myter. Disse sjangerne utgjør sammen den norske folkediktningen og bygger på *folketradisjon*. Dette er de felles tradisjonene til menneskene som bor i et land. *Tradisjoner* er et ord som vi ofte bruker. Vi snakker for eksempel om juletradisjoner, familietradisjoner og mattradisjoner. Ordet *tradisjon* kommer fra å tradere, som betyr å overlevere. Og det er jo nettopp det en tradisjon er. Tradisjoner er ting vi overleverer fra en generasjon til neste. For eksempel er det en norsk juletradisjon å pynte juletreet. Vi gjør det fordi foreldrene våre gjorde det, og barna våre vil gjøre det fordi vi gjorde det. På samme måte blir folketradisjoner overført fra en generasjon til neste. Og det er derfor vi har folkediktning som stammer fra middelalderen den dag i dag.

Tradisjonene gjenspeiles i litteraturen

Om vi ser nærmere på folkediktningen, kan vi se at denne

litteraturen har noen kjennetegn som gjenspeiler at dette er litteratur som har overlevd på folkemunne. Siden litteraturen skulle overleve muntlig, tok man i bruk virkemidler som rim, rytme og faste formuleringer. Det er blant annet ikke tilfeldig at eventyrene begynner med «Det var en gang..», eller at vi får vite at helten hadde gått «langt om lenge og lenger enn langt». Dette ble faste uttrykk som gjorde at det ble lettere å huske. I tillegg brukes mange gjentakelser og faste handlingsmønstre slik at det ble lettere for fortelleren å fortelle eventyrene. Asbjørnsen og Moes oppdagelse av at det fantes ulike versjoner av eventyrene som levde i ulike områder, viser også at disse har overlevd på folkemunne. Det er vanskelig å huske alle detaljer så over tid kan den samme historien endre seg på ulike måter etter hvert som fortellingen blir overlevert.

Selv om norsk folkediktning hadde sin storhetstid på 1800-tallet, er folkediktningen en viktig del av den norske folkesjela. Den lever videre. Spesielt har norske folkeeventyr blitt en integrert del av norsk kultur, og alle barn vokser også i dag opp med eventyrene om eventyrhelten Espen Askeladd som prøver å vinne prinsessa og halve kongeriket.